

Toespraak bij herdenking kindertransporten 2 juni 2019

Door Zoni Weisz

Toen ik gevraagd werd om hier vandaag, zesenzeventig jaar na de kindertransporten iets te zeggen heb daar ik meteen ja op gezegd. Ik realiseerde me toen niet hoe moeilijk het zou zijn om de verschrikkingen van kamp Vught en in het bijzonder van de kindertransporten, onder woorden te brengen. Het voerde me terug naar mijn eigen oorlogsverleden.

Ik ben Sinto, ik behoor tot het volk van de Sinti en samen met de Roma zijn we door de nazi's op dezelfde basis als de Joden, namelijk de Neurenbergse rassenwetten, vervolgd en vermoord. Ik ben zelf overlevende van de Nazi waanzin en leef, zoals Ed van Thijn het zo mooi zegt, in 'Geleende Tijd' .

Door een wonder en met hulp van een Nederlandse politieman is het mij gelukt om samen met mijn tante en haar kinderen van het zogenaamde zigeunertransport naar Auschwitz, op het station van Assen te ontsnappen, waarna ik de rest van de oorlog in de onderduik overleefde.

Ik was toen zeven jaar oud en zag mijn geliefden voor de laatste keer in de vertrekkende trein naar Auschwitz.

Een beeld dat voor altijd op mijn netvlies is ingebrand.

Ik verloor mijn ouders, mijn zusjes en broertje en veel familieleden in Auschwitz en andere vernietigingskampen.

Sinds vele jaren zet ik me in om de herinnering aan alle mensen die de nazi waanzin niet overleefd hebben levend te houden. Daarom is het zo mooi dat de leerlingen van Basisschool De Schalm uit Vught, hier vandaag de namen noemen van de kinderen die met de kindertransporten zijn weggevoerd. Als je naam niet meer genoemd wordt ben je echt vergeten, daarom zet het Nederlands Auschwitz Comité, waar ik al vele jaren lid van ben, zich in voor de realisatie van het Holocaust Namenmonument in Amsterdam.

Vandaag ben ik hier om, samen met U, de kindertransporten van 6 en 7 juni 1943 te herdenken. Er over spreken is een bijna onmogelijke opgave. Hoe breng je zoveel leed, zo een verschrikking, onder woorden?

Kamp Vught was een SS-kamp, een kamp met een heel streng regime. Er werd om het minste geslagen, geschopt, geschreeuwd. Er heerste een waar schrikbewind.

Zo gauw men hier in het kamp binnen kwam werden mannen, vrouwen en kinderen ouder dan 4 jaar, van elkaar gescheiden en in aparte barakken geplaatst.

Ik probeer me voor te stellen wat dat betekende.

Van je ouders, van je kinderen, ook hele jonge kinderen, gescheiden te worden. Dat zijn traumatische ervaringen. De angst, en de onzekerheid die je, je hele leven meedraagt.

De situatie in de barakken, zeker in de kinderbarakken, was heel slecht. Besmettelijke ziektes waren aan de orde van de dag. Roodvonk, mazelen, kinkhoest en pokken grepen om zich heen, maar het ergste was waarschijnlijk HEIMWEE !

Het verlangen naar je ouders of naar je kind. Een enkele keer was er een mogelijkheid om stiekem contact met elkaar te hebben.

's Avonds moest men urenlang op appèl staan.

Dan moest er geteld worden en als het niet klopte moest het steeds weer opnieuw. Uren moest men staan, in weer en wind.

In het voorjaar van 1943 raakte als gevolg van de vele razzia's en de grote toestroom van gevangenen, het kindergedeelte van het kamp overvol. De SS plande in het geheim de deportatie van alle kinderen naar Westerbork.

Op 5 juni werd bekendgemaakt dat alle kinderen uit het kamp zouden worden verwijderd onder het mom dat ze naar een speciaal kinderkamp zouden gaan.

In 2009 ontdekte men bij de voorbereiding van een televisieserie, het dagboek dat Klaartje de Zwarte-Walvisch hier in Vught en later in Westerbork bijhield.

Klaartje is in Sobibor vermoord.

Ze schrijft over die vijfde juni het volgende:

“Er word ons een proclamatie meegedeeld waarvan we trilden en beefden. Er heerst op het moment een stemming in het kamp zoals er nog nooit geweest is. Het ergste wat tot nu toe gebeurd is, is ons meegedeeld.

Alles wat we tot heden aan toe ondervonden hebben was erg, maar dit wat zich nu voordoet overschrijdt alle grenzen. Gisteravond werd ons meegedeeld dat het kinderkamp word opgeheven. Alle kinderen jonger dan 16 jaar moeten het kamp verlaten. Dit is op zichzelf nog niet het allerergste, maar wat het allerergste is, is dat gezinnen uit elkaar gerukt worden.”

Ze schrijft verder, en ik citeer:

“Zoals men wel eens onwillekeurig een stukje papier versnippert, zo werden harten en zielen verscheurd en uit elkaar gerukt.

Alles ging aan flarden. Alles werd vertrapt. Elk hartje onverschillig of het klein of groot was, werd vertrapt, besmeurd en onherstelbaar verwoest.”

Aldus Klaartje de Zwarte-Walvisch.

Onder de gedeporteerde kinderen bevond zich ook de in kamp Vught geboren, enkele dagen oude, Machiel Prins die in Westerbork dankzij de goede zorgen van kampcommandant Gemmeker in leven bleef, maar toen hij voldoende was aangesterkt op 21 september, samen met zijn moeder, op transport ging naar Auschwitz waar ze werden vermoord. Wat een waanzin.

Kunt u zich voorstellen, een baby die zwaar ondervoed was kreeg alle zorg.

Zelfs een couveuse en sondevoeding werd geregeld, en daarna werden ze toch gedeporteerd, hun ondergang tegemoet.

Op 6 juni werden alle kinderen van nul tot en met drie jaar, samen met hun ouders gedeporteerd naar kamp Westerbork.

Een dag later op 7 juni werden de kinderen van vier tot en met zestien jaar afgevoerd naar Westerbork, waar ze maar heel kort verbleven.

In zijn dagboek uit Westerbork schrijft Philip Mechanicus op 7 juni 1943 en ik citeer:

"Emotie als nog zelden is voorgekomen: de schoonmaaksters kwamen vanmorgen snikkend de zaal binnen, mannen briesten: dat is wel het vuilste dat wij hebben meegemaakt. Midden in de nacht, tegen half vijf, is een transport van zeventienhonderdvijftig Joden in veewagens aangekomen: op een honderd mannen na, niet anders dan berooide vrouwen met hun kinderen en zuigelingen. Zij kwamen broodmager, geradbraakt aan, na een reis van tien uur. Ze spuwden vuur en vlam over de gemene behandeling in Vught, de afmatting en de vernedering: des morgens om vier uur op, half vijf appèl, tot zes uur staan, half zeven aan het werk, vaak met honden achter zich aan; met een uur schafttijd tot 's avonds half zeven, soms half acht.

Onder de baby's zijn verscheidene zieke, met roodvonk en mazelen: op mijn zaal is een baby, een krullebol van nog geen jaar, tussen de andere kinderen neergelegd."

Tot zover Philip Mechanicus.

De volgende dag, 8 juni, werden ze gedeporteerd naar Sobibor waar ze direct na aankomst werden vergast.

Terwijl ik dit lees denk ik, dit is niet te bevatten. Dit gaat mijn verstand te boven.

Hoe barbaawaters moeten mensen zijn om dit te bedenken.

De vraag is: hoe heeft het zover kunnen komen? De mensen die deze verschrikkingen bedachten en uitvoerden waren zogenaamde 'normale' burgers. Mensen met een baan, met een gezin, met kinderen. Mannen die 's avonds thuiskwamen en met hun kinderen huiswerk maakten of met hen speelden.

Toch waren ze in staat om zulke verschrikkelijke dingen te doen. Genoeg over al deze ellende, dames en heren.

We leven nu in 2019 en ik vraag me af of we iets geleerd hebben van de verschrikkingen uit de nazitijd.

Ik vrees niet veel. We leven in west Europa nu al 75 jaar in betrekkelijke vrede en verdraagzaamheid met elkaar, maar er verandert veel en snel in Europa en de rest van de wereld.

Antisemitisme en antiziganisme nemen beangstigende vormen aan. Joden hebben angst om een keppel te dragen en zo mikpunt te worden van rechts extremisten.

Synagogen en scholen moeten worden beschermd tegen aanslagen.

Roma en Sinti in Italië worden weer geregistreerd, zoals vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog.

In grote delen van, met name Oost-Europa, worden ze uitgesloten van medische zorg en onderwijs en hebben geen kans op een menswaardig bestaan.

We moeten rechts-extremisme, racisme en populisme en onverdraagzaamheid bestrijden met alle democratische middelen die ons ten dienste staan.

Dat zijn we verplicht aan al onze geliefden, speciaal aan de kinderen die de nazi-waanzin niet overleefd hebben.

